

Motion till riksdagen 2021/22:4567

av **Fredrik Malm m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2021/22:158 Ett mer likvärdigt skolval

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår propositionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en gemensam skolvalsplattform och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder som förbättrar skolvalet utan lottningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla huvudmän ska få i uppdrag att motverka segregation och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla kötid som möjlig urvalsgrund till fristående skolor men begränsa kötiden till ett år och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Liberalerna står upp för familjers och elevers rätt att själva välja skola. Vi värderar friheten som möjligheten att välja skola innebär för individen. Såväl friskolereformen som det fria skolvalet har medfört en betydande maktöverföring från politiker och byråkrater till familjer och elever. Liberalerna är samtidigt tydliga med att alla reformer behöver vårdas över tid. Vi vill därför förbättra det fria skolvalet genom att underlätta för fler att göra ett aktivt val av skola. Skolan ska i sin tur vara en bastion för kunskap och bildning. Elevernas ambition, vilja och kunskap ska stå i fokus – inte deras bakgrund, postnummer eller deras föräldrars utbildningsbakgrund. Liberalerna vill att skolan ska stärkas för att barnen ska lyckas, inte användas för att hantera politikernas misslyckanden.

Regeringen föreslår i propositionen att det ska införas ett skarpt krav på att alla huvudmän och skolor aktivt ska kartlägga och analysera den s.k. sociala

sammansättningen av elever och så långt det är möjligt verka för att den blir allsidig. Det skulle i praktiken innebära att skolor ska verka för eller emot elever baserat på deras föräldrars inkomst, utbildningsnivå, yrke och bostadsområde. Tidigare under mandatperioden lade regeringen fram ett likalydande förslag som riksdagen då röstade ned. I ett andra försök föreslår regeringen nu ett förslag som av flera tunga remissinstanser har kritiserats för att sakna såväl konkretion som ordentlig konsekvensanalys. Exempelvis påtalar både Skolverket och Skolinspektionen att regeringen inte har en tydlig förklaring på hur förslaget ska tolkas eller implementeras på riktigt. Regeringen använder begrepp som ”social sammansättning” utan vidare förklaring, vilket myndigheterna menar kommer att skapa betydande svårigheter för huvudmännen att kunna tyda vilka lämpliga åtgärder som är förenliga med regeringsformen, barnkonventionen och diskrimineringslagen i syfte att uppfylla det krav som regeringen vill ålägga dem. Därtill blir Skolinspektionens uppgift att granska hur huvudmän uppfyller kravet betydligt svårare att genomföra om det inte råder klarhet om vad kravet de facto innebär.

Liberalerna menar att även om regeringen skulle återkomma med ett förtydligt förslag som innehöll konkreta och mätbara mål som huvudmän ska utkrävas arbeta för, hade det mycket väl kunnat förvärra de farhågor om risk för diskriminering som flera remissinstanser lyft tidigare, exempelvis Diskrimineringsombudsmannen. Därtill menar Liberalerna att förslaget om att huvudmän ska verka för socialt allsidiga undervisningsgrupper riskerar att medföra betydande hinder för en rektor att exempelvis anordna särskilda undervisningsgrupper för elever med särskilda behov, oavsett om det är undervisningsgrupper för elever som har svårt att klara skolan eller om det är grupper för elever som kunskapsmässigt befinner sig på en högre nivå än sina jämnåriga klasskamrater. Vi menar att utgångspunkten alltid bör vara att undervisningsgrupper utformas efter elevernas behov, inte deras bakgrund eller socioekonomiska status.

Liberalerna avfärdar inte hela problembilden som regeringen har. Tvärtom vill vi att alla huvudmän ska få i uppdrag att motverka segregation. Det finns all anledning att vidta åtgärder på huvudmannanivå för att motverka segregation, men en viktig principiell skillnad är att Liberalerna menar att sådana åtgärder bör fokusera på hur skolsystemet utformas och hur det kan reformeras i syfte att möjligheterna att välja skola når alla elever och familjer. Det handlar således om att vidta strukturella åtgärder, som exempelvis bättre information, mer kompensatorisk resursfördelning och riktade insatser för skolor i utsatta områden, snarare än att mekaniskt försöka styra vissa elever till vissa skolor. Det är ett viktigt skäl till att Liberalerna hittills, tillsammans med en majoritet i riksdagen, avvisat regeringens förslag på området eftersom de så tydligt varit kopplade till ett kvoterings-, bussnings- och lotteritänkande.

Liberalerna menar att det finns andra åtgärder som är mer prioriterade. Om syftet är att få fler att delta aktivt i skolvalet efterfrågar vi större fokus på åtgärder som exempelvis bättre information till underrepresenterade grupper, förläggning av sfi- och modersmålsundervisning till skolans lokaler, förändringar av regler för skolskjutsar och mycket annat. Därtill menar vi att även friskolor bör åta sig ett ansvar för elever som kommer som nya till kommunen eller behöver omplaceras. God samverkan är avgörande för elever som behöver samhällets stöd, och kommunerna ska samverka med fristående skolor såväl som kommunala.

Liberalerna vill vidare även införa en gemensam och inkluderande skolvalsplattform. Genom att samordna skolvalet på en digital plattform där alla skolor ingår, oavsett huvudman, kan skolvalet bli både enklare och mer tillgängligt för fler. Genom plattformen, som även ska innehålla information, statistik och verktyg för jämförelser, ska

familjer kunna rangordna vilka skolor de önskar åt sina barn. Plattformen ska även överta ansvaret för de kösystem som vissa fristående aktörer använder som urvals-
metod.

Vad gäller kötid som urvalsgrund ser Liberalerna att det finns skäl till att reglera hur urvalsmetoden kan användas. Om kötid som urvalsgrund är obegränsad leder det till att vissa skolor får en så lång kötid att det i praktiken blir omöjligt för en sökande att få en plats där om inte vederbörande stått i kö sedan många år tillbaka. Regeringen föreslår i propositionen ett totalförbud mot kötid som urvalsgrund, vilket Liberalerna vänder sig emot. I stället menar vi att det fortsatt ska vara tillåtet för en skola att använda kötid som urvalsgrund, men för att göra urvalsgrunden mer inkluderande ska kötiden begränsas till ett år före skolstart. Som för alla andra urvalsgrunder ska en andra urvalsgrund tillämpas i det fall det finns två sökande till en plats, exempelvis om två sökande har samma kötid eller bor på samma avstånd från skolan.

Fredrik Malm (L)

Maria Nilsson (L)

Johan Pehrson (L)

Gulan Avcı (L)

Mats Persson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)